

n. Verkuyl

Vlechten. Ansje

Uitgave n.v.w.d.meinema. Delft

Vlechten - Ansje

Ineens lag op de geopende soldatenhand glimmend en fijn...
het koninginlepelkje (Zie blz. 39).

Vlechten - Ansje

door

N. Verkuyl

Geïllustreerd door **Adri Alindo**

Vierde druk

Naamloze Vennootschap W. D. Meinema - Delft

Ken je Vlechten-Ansje niet? . . . Kijk, daar gaat ze. Ja, dat kleine meisje met dat blonde haar . . .

Wat zeg je? . . . Kan dat meisje geen Vlechten-Ansje heten, omdat ze kort haar heeft? — Toch heet ze zo. — Geloof je 't niet? Dan zal ik je haar geschiedenis vertellen.

Luister goed, want 't is een vreemd verhaal. Het gebeurde in een klein dorpje ergens in Nederland, in de laatste maanden van de verschrikkelijke oorlog, toen alle mensen zo heel erg naar vrede verlangden. Ook 't kleine meisje, waar ons verhaal over gaat:

Vlechten - Ansje

Kennismaking met Ansje

't Was een prachtige, heldere Novemberdag, zoals de mensen in Nederland maar weinig beleven. Over de vuurrode geraniums in de vensterbank van 't schoollokaal heen lachte en lokte de zon in een strakblauwe hemel. Maar hoe ze ook haar best deed, het lukte haar niet de aandacht te trekken van de veertig ijverig schrijvende vijfde-klassers. Ze toverde lichtglansjes in de glazen inktkokerrandjes, in het slotje van de actetas van de meester en in de natuurkundekast met al de wonderlijke toestellen strooide ze de lichtvonkjes gewoon maar rond. Ze liet een hele vuurstraal spatten uit de gesp van Mientje van Dongen's ene klompschoen. Ze blikkerde plagend in de brilleglazen van knappe Hein op de voorste bank, die wel even opkeek, maar zijn ogen staarden afwezig en zijn mond prevelde getallen. Nee, 't leek wel of niemand tijd had om aan zon of blauwe lucht te denken.

Geen wonder, een rekenrepetitie voor mijnheer Verdoorn, 't hoofd van de school, was een verschrikkelijk belangrijk iets, haast zo belangrijk als een rapportcijfer. 't Moest bijzonder netjes, bijzonder goed en ook bijzonder vlug gebeuren: drie flinke cijfersommen en dan nog drie van die geniepige vraagstukken, brr! Nee, zon, kruip maar weg achter dat eenzame, witte wolkje, dat daar langzaam aan komt drijven. Deze veertig paar ogen kunnen toch alleen maar heen en weer wippen van 't bord naar het repetitieblaadje en van daar naar een volgekrabbeld klad-papiertje. Maar de zon waagde een laatste kansje. Op de achterste bank, weggescholen in de richel, lag een beeld van een penhouder, zo'n

mooie, glazen, weet je wel, waarin een blank visje heen en weer zwemt in rose water, of zou het limonade zijn? Daar wilde de zon nog even wat mee uithalen. Kijk, een smal, wit handje werd juist naar 't prachtstuk uitgestrekt. Een paar ogen gleden langs een met potlood uitgerekende som. Kon ze hem nu in 't net schrijven en zou ze nu werkelijk eens een som helemaal goed hebben? Ha, dat was dé kans voor de zon: het rose staafje met de nieuwe pen werd bedachtzaam geheven boven 't nog helemaal blanke papier en ineens:

Hocus, pocus, pás!

Ik wou, dat die penhouder van goud was . . .

De rose penhouder in 't aarzelende meisjeshandje was gevangen door een huppelende, vrolijke zonnestraal en glansde en schitterde nu als een toverstokje uit een sprookje. Het visje was net een grote, vonkenschietende diamant. O, wat prachtig was dat! De kleine hand die de penhouder vasthield draaide hem om en om in de zonnebaan, die op de bank viel. Kijk, wat leuk, een rose lichtstreep gleed heen en weer over haar repetitiepapier.

„Mooi,” dacht de zon, „dat meisje zal nu tenminste eens oog voor me krijgen en van 't mooie weer gaan genieten; denken die domme kinderen er wel aan, dat 't November is . . . N o v e m b e r, een maand, die elk jaar kou, wind en nattigheid brengt? En nu, kijk dan eens jij meisje met je dikke vlechten . . . kijk eens, hoe ik mijn best doe om jullie in November nog een beetje zomer te geven!”

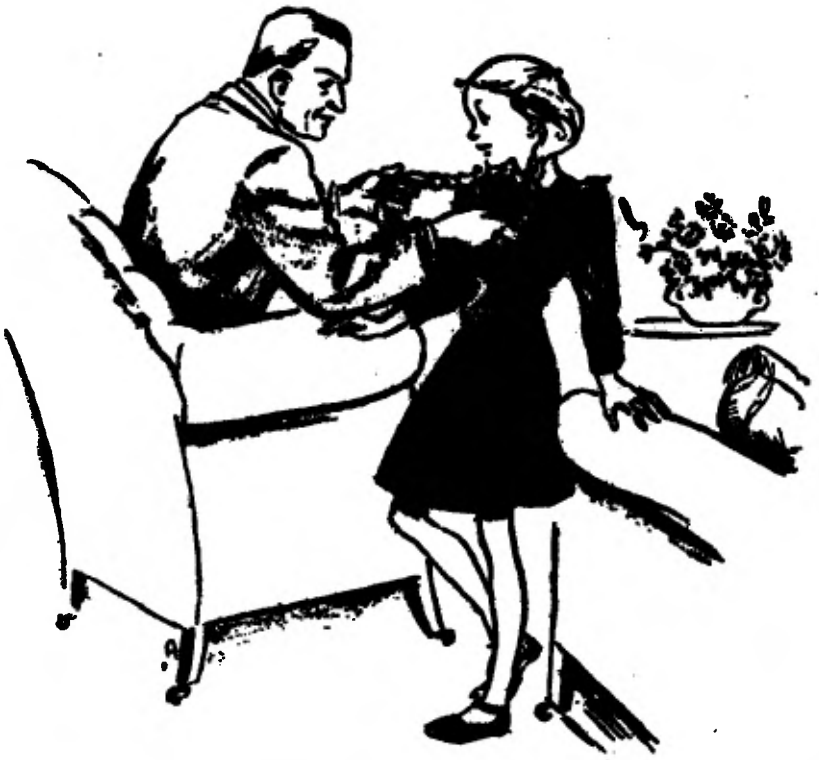
Maar nee, de ogen van het meisje op de achterste bank keken helemaal niet vrolijk, of blij en dankbaar. Nee, die grijze ogen in 't magere gezichtje keken alleen maar erg bezorgd, ja haast een beetje bang en een heel klein beetje boos. Ansje Gildemeester, zo heette het meisje, was voor een ogenblik haar hele repetitie vergeten. Ze tuurde omhoog langs de oranjerode win-

gerdbladeren, die het raam omlijstten, naar die wonderlijk heldere, diep-blauwe herfsthemel. Een rimpel groefde zich vlak boven haar neus:

„Hè, wat was 't akelig helder geworden. Geen wolkje was er haast meer te zien. Haar broer Dirk zou wel zeggen: „Zo aanstonds geven onze Tommies weer een nummertje.” O, en op zulke schietnummertjes van Engelse vliegtuigen was Ansje helemaal niet gesteld. Bij de gedachte alleen al, dook het kleine magere figuurtje, alleen in de bank, bangelijk in elkaar. Waarom waren ze hier ook blijven wonen in dit nare dorp met al die spoorwegen, die brug en al die andere belangrijke dingen, waar de Engelse vliegtuigen zo fel op schenen te zijn? Er ging haast geen dag voorbij of ergens in de buurt viel een bom of klonk het geroffel van een jageraanval. Maar Ansje wist 't antwoord zelf wel: haar vader was immers dominee en zou voor niets ter wereld zijn gemeente in de steek laten. O, zeker, Ansje bewonderde hem; ze was er trots op, als vader er op zijn fiets op, uitging om een stervende te bezoeken, zich niet bekommerend om het dreigende geronk van vliegtuigen, hoog in de lucht. Vaak al had hij in een van de vluchtgaten langs de weg moeten springen, omdat de scherven van het luchtafweergeschut aan alle kanten om hem heen kletterden. Maar hoe kwam zo'n dappere vader aan een dochttertje, dat al rilde, wanneer er één jager over het dorp vloog?

„Ansje hoort de vliegtuigen in Engeland opstijgen,” zei haar oudste broer Frank laatst met een plagend trekje aan haar vlechten.

Ja, die vlechten van Ansje; die waren wel 't meest opvallend aan haar. Toen ze eens, wat verlegen over afknippen begonnen was, had vader de twee lange, goudblonde strengen met 't leutige krulletje onderaan liefkozend door zijn vingers laten glijden en toen heel beslist gezegd: „Nee, Ans, want dan zou jij moeders

Toen ze eens, wat verlegen, over afknippen begonnen was . . .

Vlechten-Ansje niet meer zijn." — Vlechten-Ansje, dat was de naam, die moeder voor haar bedacht had en die 't hele dorp al heel gauw had overgenomen. Moeder, ach moeder had altijd zulke leuke bedenksels gehad, telkens weer iets anders . . . Drie jaar was 't nu geleden, dat moeder van hen was heengegaan. Ansje was toen pas acht jaar, maar ze kon zich alles nog akelig precies herinneren. Moeders ziekte, de stilte in huis, vaders verdriet . . .

„O, Ida," had Ansje hem eens zacht horen zeggen, toen hij dacht, dat moeder sliep, „als je nu 't eind van

de oorlog eens niet meer mocht beleven." Toen had de zieke ineens haar ogen opengedaan en terwijl een flauw glimlachje even speelde over haar magere, lieve gezicht, fluisterde ze:

„Wie is nu de dominee, jij of ik? Ik hoef jou toch niet te vertellen, dat ik daarheen ga . . . waar nooit meer oorlog is? Alleen jij en de kinderen, Frank, de kleintjes . . . Ansje en Bobs . . .” Heel stil was Ansje de kamer uitgeslipt, maar moeders woorden waren in haar oren blijven hangen, vooral dat „de kleintjes . . . Ansje en Bobs . . .”

Ach Bobs, hoewel ze drie jaar jonger was dan Ansje, die sloeg zich er wel door heen: ze was nooit bang en altijd even vrolijk. Maar Ansje, magere, stille Ansje, van wie de mensen eigenlijk alleen maar wisten te zeggen, dat ze zulke verbazend lange vlechten had voor zo'n klein ding, o, wat miste die haar moeder. Tante Noor, vaders jongste zuster, die voorlopig de huishouding waarnam, kon ook wel vriendelijk en aardig zijn, als ze even tijd had, maar ze was zo heel anders. Als moeder er nog was, zou Ans zich niet zo vaak alleen voelen en dan was ze vast ook niet zo bang voor vliegtuigen . . .

Pats, een dikke traan viel juist op haar nog altijd glanzend witte repetitieblaadje.

„Gelukkig,” dacht ze, „dat ik nog niets geschreven heb, anders was 't nu uitgevlekt.” Gelukkig? Malle, domme droomster, dat ze was! Ze mocht wel opschieten en hard ook, de tijd zou zo wel om zijn. De mooie, rose penhouder ging weer omhoog en . . . floep, daar had een dansende zonnestraal hem alweer te pakken. De zon had lang genoeg achter het kleine wolkje gezeten en ze ging nu weer voort met haar licht uit te gieten over de blonde en donkere hoofden van de ijverig schrijvende kinderen.

Nóg was het rustig in de klas . . .

Een onverwachte beslissing

Ansje had bijna haar som in 't net geschreven, toen een bekend gezoem haar oor trof. Het was nog heel ver weg, maar 't was of ze de onrust al weer in zich omhoog voelde komen, een angstige kriebel, die begon in haar bruine sandalen en voortkroop tot onder haar blonde haar. Hoorden de anderen 't ook? Ja, de meester wel. Hij zag op van 't schrift, dat voor hem lag en tuurde naar de heldere hemel. Ansje, die de repetitie al weer helemaal vergeten was, tuurde in spanning mee. 't Gezoem werd sterker, verschillende andere kinderen spitsten nu ook de oren. „Vliegtuigen, meester,” vond een van hen 't nodig te zeggen.

„Ja jongen, dat was te verwachten met dit prachtweer,” zei de meester zo opgewekt mogelijk, „werk nog maar even rustig door.”

Maar 't wilde bij de meesten niet meer vlotten. 't Motorgeronk hield aan, scheen zich iets te verwijderen, groeide dan weer gestadig. Buiten was 't vreemd stil. 't Leek of 't hele dorp afwachtte, wat er gebeuren zou. „Ze cirkelen,” kwam de zware stem van dikke Karel van de smid, die één bank voor Ansje zat, „ze zoeken zeker iets.”

„Ze zeggen, dat op de lijn hier vlak bij een munitietrein staat,” wist een ander te vertellen. Maar de meester, die verschillende gezichten, vooral dat van Ansje zag betrekken, stelde hen gerust: „Och, ze zeggen altijd zo veel, je moet niet alles geloven.”

Nauwelijks had hij dit gezegd, of de langgerekte, onheilspellende huiltone van de sirene loeide over het dorp. Heel even stond Ansjes hart werkelijk stil. Toen

begon het zo te bonken, dat ze er warm van werd. Ze was nu niet bleek meer, maar met een gloeiendrode kleur schoof ze de bank uit, gelijk met een tiental anderen, zó wild, dat de meester zei: „Voorzichtig, denk aan de inktpotjes!” Nu begon de vertoning, waar ze vroeger om gelachen hadden, maar waar ze nu al helemaal aan gewend waren: ieder kroop onder zijn eigen vakje en de meester onder het tafeltje vóór de klas. Verleden jaar stonden alle leerlingen bij luchtalarm altijd opeengepakt in de lange gang. Maar toen was de vader van Mientje van Dongen, die bij de luchtbescherming was, eens wezen kijken en hij had tegen mijnheer Verdoorn gezegd: „’t Is niks waard meester, met al die glasruiten aan de ene kant, dan kunt u ze net zo goed op de speelplaats zetten.” En nu . . . ja nu zaten ze maar onder de bank.

Anse, alleen in haar hoekje — dat Clara, haar buurvrouwtje nu ook net ziek was! — gluurde over haar hoogopgetrokken knieën de klas in. Moest je Hein zien! Die zat nog in zijn bank, trok warempel potloodlijntjes, zeker onder zijn antwoorden. „Vooruit, Hein,” beval de meester, „altijd maar voorzichtig blijven, dat kan geen kwaad.” Hein liet zich langzaam op zijn voetenplank zakken, een uitrekenblaadje en zijn potlood nog in de hand. Het dreigende gezoem zwol aan. „’t Zijn zware,” zei een meisjesstem.

„Ssst!” siste een ander, houd je mond eens, ik dacht, dat ik hoorde schieten!” . . . Stilte, iedereen luisterde . . . ja, in de verte werd een roffeltje geschoten.

„’t Is al de vijfde keer, dat we van de week onder de bank zitten, meester”, piepte de zenuwachtig hoge stem van Pietje Scholte, ze moeten hier zeker . . .”

Verder kwam hij niet. Het adembenemende geluid van een snel dalend vliegtuig werd gehoord. Een jager daverde over de school en rek-tek-tek knetterde het boordkanon vlak boven hun bange hoofden. Anse,

die haar vingers in de oren hield, beefde zo, dat de de bank er van schudde . . .

„Zo meester, die is al weer voorbij.” Henk van Beek, de magere jongen, die „om het eten” uit Den Haag hier heen gekomen was, deed graag dapper, maar toen hij met zijn hoofd boven de bank uitkwam, zag hij toch wel wat bleek om zijn neus. De meester, die voor het raam was gaan staan, om, zoals hij zei, even te zien, wat „die heren in de lucht wel van plan waren”, beduidde hem, dat hij nog maar even in zijn schuilhoek terug moest zakken, „want jongens, opgepast, er komt weer een stelletje aan.” Meester had gelijk: het dreigende gezoem in de verte werd weer sterker, steeds sterker tot het gedaver de ruiten deed trillen. Toen knetterden de schoten weer los, zo hard en fel, dat een paar kinderen angstig naar 't plafond keken: schoten ze niet door het dak heen. Gelijk, met een huilend geluid, floot een bom rakelings over de school. De kinderen, en de meester onwillekeurig ook, doken hui-verend in elkaar. Een dreunende slag volgde, een paar dakpannen vielen kletterend op de tegels van 't speelplein in stukken, een hele boel meisjes gilden. Ansje kon niet gillen. Met haar lippen stijf opeen geklemd, haar gezicht tegen haar knieën gedrukt, zat ze rillend te wachten op wat er nog komen zou. „Hielden ze dan nooit op? Kwam er dan nooit een einde aan de oorlog?” dacht ze maar aldoor. Haar vingers plukten zenuwachtig haar door tante zo netjes gevlochten haren los.

„Meester”, 't was weer de bibberstem van Pietje Scholte, „u zit eigenlijk veel veiliger onder die grote tafel dan wij.”

„Ben je dwaas jongen,” zei de meester bedaard, „juist niet, ik heb maar één plankje boven mijn hoofd en jullie twee: de onder- en de bovenkant van je vakje.” Dat was waar, Pietje zweeg beschaamd.

Ze luisterde met een prop in haar keel...

„O, daar komen ze weer aan,” huilde Mientje van Dongen, „wat zoeken ze hier toch?” „Die munitietrein”, zei somber Karel, die daar nog steeds aan denken moest. Plotseling, terwijl de bommenwerpers weer naderden als een zwerm gonzende bijen, begon er iemand te zingen. Niemand wist later, wie het geweest was, maar ineens zong iedereen mee. Iedereen, behalve Ansje... Ze luisterde met een prop in haar keel naar 't lievelingslied van de klas:

*„Als g'in nood gezeten,
Geen uitkomst ziet,
Wil dan nooit vergeten:
God verlaat U niet...”*

Vliegtuigen bromden laag over 't schoolgebouw...
De vijfde klas zong.

Weer sloeg een bom dreunend in... Ze zongen, zoals ze nog nooit gezongen hadden.

*„En op 't nachtelijk duister
volgt het morgenrood.”*

De meester zong zacht met zijn bromstem de tweede stem. Ansjes tranen druppelden op de voetenplank. Was 't van angst of omdat ze zo mooi zongen?

*„Red slechts onze zielen
van zond, en dood.”*

't Was uit. Veel duidelijker drong nu weer het motorgeronk tot hen door.

„Wil meester nu niet met ons bidden?” Was dat de opschepperige Henk van Beek, die zo zachtjes en bedeesd iets vroeg? En dan zó iets vroeg?

„Onze Vader, die in de hemelen zijt,” bad de meester. De kinderen, onder hun banken, vouwden de handen, sloten de ogen. Ook Ansjes bevende handen klemden zich in elkaar. Ze luisterden eerbiedig naar de welbekende woorden. Zo nu en dan moest de meester zijn stem wat uitzetten, anders was hij door het lawaai buiten niet te verstaan.

„Want U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen . . .”

De meester zweeg. Doodstil bleven de kinderen zitten. Ansje wilde voor zich zelf verder bidden, maar ze kon niet anders denken dan: „O Heer, ik ben zo bang, help mij, ik ben zo bang . . .” Zou er nog meer komen? . . .

Nee, plotseling werd het geweld buiten minder, de ruiten trilden niet meer. De meester kwam van onder zijn tafel te voorschijn, duwde een raam open en boog zich naar buiten. „Daar”, wees hij, „daar gaan ze!” De jongens uit de rij bij 't raam stonden in een ommezien naast hem.

„Twee, vier . . . zes, acht!” Als glinsterende puntjes aan de blauwe hemel verdwenen ze in de verte. Uit-

dagend schel klonk de lang aangehouden fluittoon over het dorp met zijn verschrikte inwoners. „Pêê . . . êt!! Veilig!” Voor hoe lang?

Alle jongens en meisjes kropen haastig weer op hun gewone plaatsje, Ansje 't laatst. „Hè, hè, dat was toch beter dan die voetenplank”. Juist wilden er een paar een plezierig babbeltje beginnen, toen de deur openging en mijnheer Verdoorn binnenkwam. Anders maakte hij dikwijls een grapje, als hij even binnen kwam lopen, maar nu stond zijn gezicht heel ernstig. Iedereen schoot keurig rechtop en wachtte in spanning af.

„Jongens en meisjes”, begon mijnheer Verdoorn, „dit is voorlopig de laatste schooldag geweest . . . ? Wat? Henk van Beek gaf zijn buurman een gevoelige stomp onder de bank. Maar mijnheer Verdoorn ging verder: „Juist kreeg ik bericht van de Ortskommandant, dat de school overmorgen ontruimd moet zijn. Dat betekent natuurlijk een heleboel drukte en narigheid. Maar aan de andere kant hadden we toch juist besloten om de school te sluiten, want we zitten hier op een veel te gevaarlijk punt. De garage tussen de spoorweg en het speelplein is door die schietpartij daareven lelijk toegetakeld. 't Had niet veel gescheeld, of onze school had ook wat meegekregen. Wat kijk je benauwd, Ans! We zijn er goed afgekomen.” Met een bemoedigend knikje wandelde hij naar de deur, bedacht zich toen. „Ik zal jullie allemaal maar groeten. Wie weet, hoe lang 't duurt voor we elkaar terug zien. De meester komt eens in de veertien dagen om jullie huiswerk op te geven en te overhoren. Zorg, dat je werk in orde is, anders vergeten jullie alles weer.”

Mijnheer Verdoorn stapte tussen de rijen door en gaf iedereen een hand.

„Dag Marietje, dag Henk, dag Jopie. Ans, houd je flink hoor, ik moet nog eens voor 't laatst aan die dikke vlechten van je trekken.”

De kinderen keken elkaar verbaasd aan: Vond mijnheer Verdoorn het helemaal niet erg? Maar toen de beide meesters voor de klas nog even een paar woorden wisselden, keken ze heel ernstig. En nadat het hoofd de klas verlaten had, stond het gezicht van mijnheer Merkens, hun eigen meester nog heel strak, zó strak, dat het vreemd stil bleef in de klas, terwijl toch veertig monden popelden om van alles te vragen en te zeggen.

Bij Vlechten - Ansje thuis

Buiten kwamen de tongen weer los. In groepjes bleven de kinderen op het speelflein staan praten: zo'n plotselinge vacantie, daar was je zo gauw niet over uitgepraat!

Ansje was als een van de eersten bij het hek, maar daar stond een ongeduldig trappelende Bobs al op haar te wachten. „Kind, wat ben je laat,” begroette ze haar zusje. Ans vond het helemaal niet nodig er iets tegen in te zeggen en dat hoefde ook niet: van school tot huis was Bobs voortdurend aan 't woord. Haar wollen jasje hing onverschillig over één arm, de korte bruine krullen huppelden mee op de maat van haar blank geschuurde klompen. (Bobs droeg altijd klompen. „Je bent geen schoenen waard,” zei tante Noor). „Ik vind 't dol, dat we een poosje van die school af zijn”, ratelde ze, „vind jij het prettig?” Ansje bromde iets, dat even goed ja als nee kon betekenen. „Jij bent vast ook blij meisje,” meende Bobs, „je was zeker bang vanmiddag, hè?”

Ansje hoefde gelukkig geen antwoord te geven, want op dat ogenblik voelden beiden de greep van een sterke hand in hun nek en een opgewekte, diepe stem vroeg:

„En waar hebben mijn dochters het zo druk over, of liever waar heeft mijn jongste dochter het zo druk over?”

Ds. Gildemeester was een lange, heel magere man. Zijn donkere haar grijsde al aan de slapen en vooral in de laatste jaren was er menig zilverdraadje bijgekomen. Zijn gezicht stond echter bijna altijd opgewekt en hij kon met Bobs stoeien als een kwajongen.

In de gang kreeg hij 't hele verhaal te horen. En terwijl hij belangstellend toeluisterde, dacht hij: „Oei, dat wordt wat. Bobs, de hele dag thuis en tante Nora, die studeren wil . . . Ansje, die stille, kleine muis, daar zou niemand last van hebben, maar wel had ze veel behoefte aan een belangstellende vraag of een opwekkend woord, want anders zat ze in haar stille hoekje allemaal muizenissen in dat kleine hoofd van haar te halen. Of Nora dat wel goed begreep? Dominee Gildemeester twijfelde er aan. Ach, ze had immers zo veel te doen: de drukke pastoriehuishouding nam het grootste deel van haar tijd in beslag en vanzelfsprekend besteedde ze al haar overige uren aan haar geliefde Franse studie. Hij kon haar toch al niet dankbaar genoeg zijn, dat ze hen zo goed hielp.

Ansje stond intussen met een bedenkelijk gezicht op de barometer te kijken: nog steeds stond de wijzer op mooi weer en toen ze even zachtjes op 't glas tikte, schoot hij zelfs nog iets vooruit.

„Fijn!” juichte Bobs, die 't zag: „geen school meer en mooi weer.” Maar boven Ansjes neus kwam weer even die bedenkelijke rimpel en ineens zei ze heel beslist:

„Ik wou, dat het drie maanden achter elkaar regende, dan kwamen er tenminste geen vliegtuigen.”

„Hé,” riep een verontwaardigde stem uit de huiskamer, „kom eens hier juffertje, dan zal ik je een kopje kleiner maken, ben jij niet wijs?!”

Met een onwillig rukje van haar schouders stapte Ans achter vader en Bobs aan naar binnen. Haar broer Dick, een zestienjarige gymnasiast, schoot op zijn zusje af, pakte haar stevig met zijn magere jongenshanden bij de schouders en schudde haar heen en weer, zodat de lange vlechten mee zwierden.

„Kalm aan, Dick,” vermaande zijn vader, „ze hoeft niet in tweeën.”

„Nou,” bromde Dick, „dan moet ze ook maar niet zulke gekke dingen zeggen.” Hij stak zijn handen in zijn zak en wandelde naar zijn plaats aan tafel, aan tante Noors linkerhand.

„Dag, Nora,” zei vader, „is er nog nieuws of een boodschap voor mij?”

Tante Noor in een gele japon, het bruine haar onberispelijk gekapt, vouwde de brief, die ze juist gelezen had dicht en stopte hem weer in de enveloppe: „Nee, ik geloof 't niet,” antwoordde ze, „alleen schrijft mevrouw Van Dijk uit Vlaardingen me net, dat haar zoon is opgepikt en naar Duitsland is gebracht.” Ds. Gildemeester keek ernstig en zuchtte:

„En zo gaat 't maar door, vandaag deze, morgen die . . . hoe lang zal Maarten aan de dans kunnen ontspringen?”

Maarten, de oudste, die eigenlijk in Leiden voor dokter studeerde, was nu al een paar jaar in huis bij een boer, waar ergens, dat wist Ansje helemaal niet. Een enkele keer kwam hij 's avonds thuis, maar dan lagen zij en Bobs meestal reeds in bed.

Dick klemde de vingers van zijn rechterhand zo stijf om 't heft van zijn mes, dat de knokkels griezelig wit werden. Ineens barstte hij los tegen Ansje: „Ja, en dan zeg jij, ik wou, dat het drie maanden regende. Sufferd, dat je bent! Denk je dan alleen aan je zelf? Als de Engelsen en Amerikanen niet vliegen kunnen, als hun tanks wegzakken in de modder, als ze helemaal niet op kunnen schieten, wat denk je dan, dat er van Nederland over blijft? Dan schieten de Duitsers immers alle flinke kerels dood of ze stoppen ze in de gevangenis? Dat is allemaal niet erg zeker, als jij maar niet bang hoeft te zijn, als jij . . .”

„Dick, Dick,” kwam vaders kalmerende stem, „zo bedoelde ze 't immers helemaal niet, is 't wel Ans?” Troostend sloeg hij zijn arm om 't magere meiske naast

hem. Ansje zei niets terug. Verschrikt keek ze Dick aan, twee grote tranen gleden langzaam langs haar wangen.

„Ach,” zei Bobs minachtend, „Ansje is altijd zó bang, vanmorgen, toen ze zo schoten . . .” „Ging Bobs hartje ook heel erg van rikketik,” vulde vader streng aan, „en dat zal niemand je kwalijk nemen. Oorlog is nu eenmaal iets, waar je niet onverschillig over kunt doen, Bobs, vergeet dat nooit. Maar mijn kinderen moeten ook nooit vergeten, dat ons leven in Gods hand is. Denk je daar wel eens aan, Ans?”

Ansje knikte zwiingend van ja, maar toen zei ze, langzaam en zachtjes: „Maar als 't nu slecht weer is, vader, dan kunnen ze toch helemaal niet vechten: De Engelsen niet, maar de Duitsers ook niet en . . . en, dan kunnen ze niet zo veel mensen dood maken . . . de Duitsers zijn toch ook mensen.” Dick zuchtte diep, wat kon dat kind toch stom redeneren!

Maar tante Noor bekeek haar nichtje ineens met meer belangstelling: er reisden toch heel wat gedachten door dat blonde bolletje.

„Onze juffrouw,” Bobs waagde zich weer in 't gesprek, „onze juffrouw zegt, dat er in de Bijbel staat: „Hebt uw vijanden lief.” Dick wou al weer opstuiven, maar vader knikte instemmend en zei heel ernstig: „Daar heeft jouw juffrouw gelijk aan, Bobs, 't staat in de Bijbel, maar 't is wel heel moeilijk . . .”

In de stilte, die volgde, schepte tante Noor de roggpap op.

Toen klapte 't hekje, en tegelijk kwam er iets aanknerpen en piepen over 't grindpad. Bobs, die juist zat na te denken over de belangrijke vraag, wat er vandaag aan de beurt was, pap met of pap zonder stroop (tante Noor deed het om en om), stoof naar de deur met de juichkreet: „Mia!!”

En ja hoor, ze had gelijk. Even later stapten ze

samen binnen, Bobs met haar rechterarm triomfantelijk om 't middel van haar oudste zuster geslagen.

Mia Gildemeester, die leerling-verpleegster was in een sanatorium in de buurt, was voor haar twintig jaar haast wat te dik, maar dat hinderde niemand die haar goed kende en haar zelf 't allerminst. „Ik heb 't daar veel te goed,” zei ze altijd en dat was misschien ook wel zo, want de verpleegsters in 't sanatorium kregen allemaal extra rantsoenen, omdat anders het gevaar van besmetting zo groot was. Ze had hetzelfde krulhaar als Bobs en een paar blauwe ogen, waaruit hartelijkheid en opgewektheid naar buiten straalden.

Mia „zoende een rondje”, zoals ze 't zelf noemde (zelfs Dick, die een vies gezicht trok, kreeg een beurt) en trok toen een gemakkelijke stoel dichterbij tussen vader en Ansje, waar ze behaaglijk in wegzakte. „Hè, hè,” zuchtte ze, „dat fietsje van me rijdt best, maar ik was toch blij, toen ik het dak van ons huis tussen de bomen door zag piepen.”

„Heb je die massieve band voor je voorwiel nog kunnen krijgen?” informeerde vader. „Nee zorgzame vader mijn, m'n uitgeputte verpleegstersledematen zijn vijf kwartier lang door elkaar gehotst op een houten achterband en de velg van mijn voorwiel . . . Moet je die verschrikte gezichten zien,” lachte de „uitgeputte verpleegster”, „zo erg was 't niet hoor; een hobbelfiets heeft drie voordelen boven een rijwiel met behoorlijke banden. Nee Dick, je raadt ze toch niet, ik zal 't wel zeggen: ten eerste heb je nooit een leuke band, ten tweede word je heerlijk warm van dat gehobbel: je reinste centrale verwarming onderweg, en ten derde . . . ben je veel eerder, waar je wezen wilt.”

„Dat kan niet,” protesteerden de anderen in koor. Mia glimlachte vergenoegd.

„Toch waar . . . zo'n rammelmachine rijdt zo ellen-

Ansje genoot met Mia mee, alsof ze het zelf bedacht had. „Hè,” peinsde ze, „wat was 't toch leuk, als Mia er was, 't leek altijd, als die thuis kwam, of er met haar een hele brok vrolijkheid mee naar binnen floepte. Zelfs onder 't luchtalarm, terwijl ze in de schuilkelder zaten, kon ze nog gekke dingen zeggen, waardoor je even de spanning vergat. Bleef ze maar een poosje thuis!”

„Jullie mogen me allemaal wel eens extra goed aankijken,” zei Mia juist, „want de Duitsers hebben ons gebouw in beslag genomen en nu moeten we met al onze patiënten naar een rusthuis in Nunspeet verhuizen.”

„En dat zegt ze nu pas,” vebaasde tante Noor zich.

„Hè ba, wanneer ga je?” vroeg Bobs. Gedurende het levendige gesprek dat volgde, liep de barometer van Ansjes gezicht van „mooi weer” terug naar „storm en regen”.

„Oei”, viel Mia zichzelf in de rede, „kijk Ansje eens zwart kijken, ik ga niet naar de Noordpool, zus, als jij jarig bent volgende maand kom ik een dagje thuis hoor: vier uur hobbelen heen en vier uur hobbelen terug, wie zou dat voor zo'n lief zusje nu niet over hebben.” Het zonnetje brak weer door bij Ansje. En toen de drie zusjes een kwartier later samen afwasten in de keuken, zong ze uit volle borst mee: Bobs en zij samen de eerste stem en Mia fantaseerde er een tweede stem bij, wat vooral Bobs prachtig vond.

Ansje wandelde zo nu en dan al afdrogende de achterdeur uit om eens even te luisteren of er geen onheilspellend vliegtuiggeronk naderde. Als je zo hard zong, kon je immers niets horen. Als ze dan weer binnen kwam met 't afgedroogde bordje of kopje in de hand, deed ze net, of ze Bobs' spottende gezicht niet zag.

Waarom Bobs?

„Dick! Dick! Waar zit je toch?” Tante Noor met haar mantel aan en haar hoed op stond onder aan de trap en keek vol verwachting naar boven. Wie er echter antwoordde, Dick niet. „Dick,” riep tante weer, „denk je er om, 't is over vijven.” Weer bleef 't stil. Maar toen kraakte de deur van de kinderkamer en Bobs' krullebol keek tussen de spijlen van de trapleuning door:

„Ik weet 't niet zeker, tante, maar ik geloof, dat vader 'm naar de „koopinratie” gestuurd heeft om te zien, of we nog wat brandhout konden krijgen. We hebben 'm de hele middag nog niet gezien.”

Tante Noor moest niet eens lachen om de verbastering van 't woord „coöperatie”, maar zuchtte diep: „Hè, wat treft dat nu allerongelukkigst. Ik móet voor het eten naar de oude mevrouw van Leeuwen, die al zo lang ziek is: ik heb 't beloofd. Dick is op hout uit...” „En vader heeft catechisatie tot zes uur,” vulde Bobs aan.

„Tja, wie moet er nu melk halen?” Tante Noor knipte in gedachten haar handtasje open en dicht. „'t Vervelende is, bij die boer, 't is bij Veldman, komen altijd zoveel melkhalers; laatst zei hij nog: „Als dominee ze wil laten halen om half zes, dan kan ie altijd een liter of wat krijgen, maar achteruitzetten daar beginnen we niet aan” en hij heeft gelijk ook. En we hebben 't zo nodig, vooral Ansje moet zo nu en dan eens een beker hebben, want die taptemelk... wacht eens, Ansje is toch warempel ook al elf, laat die maar eens gaan.”

Ansje zat boven in de kinderkamer sommen te maken. De deur stond open, zodat ze 't hele gesprek had kunnen volgen. Het onrustige, beklemmende gevoel, dat ze de laatste tijd zo vaak had, be kroop haar weer en toen ze haar naam hoorde noemen, voelde ze plots een rare, weeë leegheid in haar maag. „Zij melk halen!” In een flits zag ze de landweg voor zich, twee spoorwegovergangen moest ze langs en nergens stond een boom. Vluchtgaten waren er, ja, maar daar durfde ze toch nooit in en als er nu een controleur kwam, die vroeg, wat ze in haar tas had? De bange gedachten in Ansjes hoofd struikelden haast over elkaar, zo vlug sprongen ze te voorschijn. O . . . en ze moest vlak langs 't afweergeschut . . .

„Ansje, hè waarom Ansje?!” hoorde ze Bobs' teleurgestelde stem: „Gunst tante, U weet, wat een bangerd Ansje is: als er een vliegtuig aankomt, laat ze van schrik de fles uit haar handen vallen en als ze vragen, wat ze in haar tas heeft, dan laat ze zich de melk afpakken en wijst dan ook nog netjes aan, welke boer haar de melk gegeven heeft.” Dat laatste was Ansje toch te bar. Ze deed haar mond al open om wat te zeggen, toen ze tante Noor hoorde roepen:

„Ansje, heb je gehoord, wat Bobs zei?”

„Ja tante,” antwoordde ze met een benepen stemmetje.

„Eigenlijk moest je je schamen, dat je Bobs maar laat praten en dat je als oudste niet de flinkste bent. Omdat er nu zo'n haast bij is, gaat Bobs, die loopt wat harder, zegt ze altijd, maar als 't weer voorkomt, stuur ik onherroepelijk jou. Je moet je maar eens over die bangheid heen zetten, begrepen?!”

„Ja, tante,” klonk het nauwelijks hoorbaar van boven.

Tante Noor haastte zich naar de keuken om te zien of Bobs de goede flessen nam. Ze kon nog juist verhinderen, dat deze jongedame in haar ijver een half-

Ze floot als een kwajongen.

lege azijnfles en een fles met een restje petroleum meenam.

„Dag Ans!” riep tante Noor, „vader en Dick zullen zo wel thuishkomen.” Toen viel de huisdeur dicht.

Ans, voor het raam in de kinderkamer, keek het tweetal na. Tante Noor — dat ze dat Oranje-sjaaltje nog altijd durfde te dragen! — sloeg rechtsom, Bobs, op haar klompen, klotste links de dorpsweg af: ze floot

als een kwajongen. Dat had ze pas geleerd van Dick en ze was er geweldig trots op. Ansje bleef voor 't raam staan, totdat het klompengeklos en 't valse fluitdeuntje in de verte waren weggestorven.

Toen viel, zwaar en geheimzinnig, de stilte in het grote huis van alle kanten op haar aan. Ze probeerde de sommen van daareven af te maken, maar de stilte suisde in haar oren en de cijfers op haar papier schenen door elkaar te dansen met plagerige gezichtjes: „Bangerd, bangerd!” Wie had dat gezegd? Met een ruk keerde Ans zich om, maar er was niemand en toch . . . toen ze weer naar haar sommen terug wilde keren, pakte iemand haar vast bij haar vlecht . . . ach nee, wat suf, de lus van haar haarlint was om de knop van een stoel gehaakt . . . Was ze dan zo bang? — Wáarom was ze zo bang? „Een kwaad geweten!” zei Maarten vroeger wel eens. Maar ze was toch niet stouter dan Bobs? Of toch wel? Was Bobs misschien eerlijker, hulpvaardiger . . .? Als tante Noor iets vroeg, was Bobs altijd het eerste bereid. Ansje begon zich juist een heel klein beetje te schamen, toen . . . Wat was dat? Piepte de keukendeur, of was het de deur van de huiskamer? . . . Er liep iemand in de gang. Vader kon het nog niet zijn en Dick zou wel meer met de deuren smijten . . . Ansje zat onbeweeglijk, ja, nu hoorde ze weer lopen, nee, nu was het weer stil, doodstil . . . griezelig stil. Ze had 't zich zeker maar verbeeld. Eindelijk kon ze het niet meer uithouden: ze legde haar hoofd met de lange vlechten voorover op de tafel tussen haar gekruiste armen en snikte, snikte van louter angst en narigheid.

't Was een heel behuild en eenzaam Ansje, dat vader tien minuten later kwam troosten.

In de keuken

Het regende, ja heus 't regende! Niet maar zo'n beetje, maar 't góót eenvoudig. Ansje durfde het niet meer te zeggen, als Dick er bij was, maar ze vond het héérlijk. 't Was of ze een onverwachte vacantedag had gekregen, één dag geen getuur naar de lucht, geen geren naar de schuilkelder.

„Ansjes humeur is mét 't weer volledig omgeslagen,” zei vader zachtjes tegen tante Noor. En dat was zeker waar: Ansje was de opgewektheid en de hulpvaardigheid in persoon. Toen Bobs een boodschap bij de kruidenier moest doen en met een lang gezicht iets prevelde over een lekkende klomp, sloeg Ansje haastig haar blauwe cape om en zei bereidwillig: „Laat mij maar even, tante.”

Nu 't weer was grondig veranderd: zo warm als 't de vorige week nog was voor de tijd van 't jaar, zo koud en guur was 't nu. Ansje, die geen handschoenen had aangetrokken, kon de boodschappentas haast niet vasthouden, zo koud waren haar handen. Ze kwam gelijk met de onderwijzeres van Bobs bij 't pastoriehekje. „Zo Ans,” lachte juffrouw Merink, „wat heb jij een práchtweer uitgezocht om boodschappen te doen, laat ik je eens helpen.” Het hekje zwaaide open en de juffrouw en Ans stapten van het ene droge plekje van het tuinpad op het andere in de richting van het huis. Bobs had hen al aan zien komen en hield de voordeur uitnodigend open.

„Spijt me verbazend,” ontving tante Noor de juffrouw, „maar 't is op 't ogenblik veel te koud om zonder kachel in de kinderkamer te zitten, zoals de vorige

keer; de huiskamer is zo onrustig vaak; zou u het erg vinden om in de keuken te zitten? Het is er heerlijk warm, want 't fornuis brandt nog."

„'t Lijkt me verschrikkelijk prettig," zei de juffrouw, terwijl ze haar natte haar voor de gangspiegel wat in 't fatsoen probeerde te brengen, „jou niet Bobs?" En Bobs, die juist tegen tante Noor halsstarrig had beweerd, dat ze nooit met de juffrouw in de keuken zou kunnen werken, knikte nu ijverig van ja.

„En jij kruipt er maar bij Ans," zei tante, „dan wil de juffrouw je misschien nog wel eens met een som helpen."

Zo zaten ze dan al gauw met hun drietjes in de ruime, lichte keuken. Ans en Bobs hadden elk een inkt-pot op een schoteltje, want tante Noor vreesde voor inktstromen over het blauw en wit geblokte tafelkleedje en de juffrouw zat met haar rug naar 't warme fornuis. Dat laatste had Ansje bepaald: „U bent 't koudst en 't natst," had ze gezegd. Ze vond dat Bobs maar een enige juffrouw had, zo jong nog: ze was vast niet veel ouder dan Mia.

Over haar taalles heen moest ze telkens eens naar haar kijken. „Wat een echt gezellig truitje had ze aan. Zou ze 't zelf gebreid hebben? Moeilijk hoor, al die donkerblauwe, lichtblauwe en gele slingertjes door elkaar heen. Daar zou tante Noor nooit tijd voor hebben, maar ja, die studeerde ook zo hard en juffrouw Merink, die hoefde niet meer te leren, die wist zeker alles al. Wat raar eigenlijk, ze was nog zo jong . . ."

„Wat is 't Ans, lukt 't niet?" Juffrouw Merinks bruine ogen keken guitig in de peinzende van Ansje.

„O ja . . . ja wel," stotterde Ansje, en schreef haastig verder. Ijverig werkte ze een poosje door, toen werd ze weer afgeleid. De juffrouw ging met Bobs aardrijkskunde doen, wat je dan in de derde klas „aardrijkskunde" noemde, dacht Ansje een beetje minachtend.

„Wat is 't Ans, lukt 't niet?”

De klas opmeten, de banken tekenen en zo meer. Toch was 't wel leuk, ze wou best een handje helpen. Bobs sprong met de centimeter, die ze uit tante Noors naaidoos gehaald had als een kikker over de tegelvloer heen en weer en Ans keek vol belangstelling toe.

Daar ging de deur open en vader kwam binnen met . . . drie kopjes thee op een blaadje.

„Wat kijk je verbaasd Ans, doe ik 't niet netjes genoeg? Ik wou de juffrouw van Bobs eens even begroeten en zien, of jullie hard werken.” Vader schudde de juffrouw de hand en bleef even praten.

„Jullie zullen het zonder koekje moeten stellen,

jongens, de juffrouw heeft het laatste uit 't trommeltje van Zondag."

„Maar wij hebben lekker ook suiker in een doorde-weeks-kopje-thee gekregen," zei Bobs dankbaar en ze likte, ondanks Ansjes afkeurende blik, schaamtelos haar kopje uit.

„Wat een mooi lepeltje heb ik," zei de juffrouw, terwijl ze 't aandachtig bekeek.

„Ja mooi, vindt u niet? van een écht zilveren kwartje en een echt zilveren dubbeltje," legde Bobs uit.

„Als u 't aardig vindt, kan ik er voor u ook nog wel een bemachtigen." Dominee Gildemeester haalde zijn notitieboekje uit de zak en zei: „Wilt u er een hebben, dan schrijf ik u op, er zijn nog een paar liefhebbers en ik heb een gemeentelid, dat ze maakt."

„Dolgraag," was 't antwoord van de juffrouw.

„Prachtig, dan moet een van jullie tweeën het van de week maar even bij de juffrouw aanreiken, maar denk er om, voorzichtig er mee, want ze mogen van de Duitsers absoluut niet verkocht worden."

„Kom jij 't me dan brengen Ans?" vroeg de juffrouw, „je deed vandaag ook al zo flink boodschappen in de regen."

„Maar Ansje is..." begon Bobs. Vader besliste echter: „Goed, dat zullen we dan maar afspreken, hè Ans?"

En Ansje onderdrukte de vage onrust, die weer bij haar opkwam en zei bedaard: „Ja vader."

Toen ging vader de keuken weer uit en het werk werd voortgezet.

De regen gutste nog steeds tegen de ruiten en het hout knapte in het fornuis. 't Was echt gezellig in de keuken, vond Ansje. Alleen lag op het schoteltje van de juffrouw het koninginlepeltje en daar moest Ansje telkens even naar kijken.

Het koninginlepelkje

„Een, twee, drie, vier, vijf, zes; zoveel had u er toch besteld is 't niet Dominee?”

Dirk van 't Hof, de altijd blozende zoon van de drogist, haalde zes glimmende lepelkjes uit zijn jaszak en legde ze keurig naast elkaar op 't schrijfbureau van dominee Gildemeester. Ansje en Bobs, die ieder aan een kant, als muisjes zo stil hadden zitten werken, keken vol belangstelling toe, blij met iedere kleine afleiding.

„Oei, de lepelkjes,” ging 't door Ansjes hoofd. Dat betekende, dat ze er aanstonds een naar juffrouw Merink zou moeten brengen.

Bobs was er natuurlijk dadelijk met haar neus bij: „Wat een mooie,” prees ze, „ze glimmen zo prachtig. Maak je die nu zelf, Dirk?”

De jongen trok even met zijn schouders en lachte toen maar eens. „O, zeg maar niks hoor,” zei Bobs bijdehand, „ik begrijp 't best.”

„Ben je niet bang, dat de Duitsers er achter komen,” vroeg Ans met een vreemd hoog stemmetje, dat ze vergeefs gewoon probeerde te laten klinken. „Nee hoor”, deed Dirk onverschillig, „mij krijgen ze niet.”

Dominee Gildemeester, die aandachtig het gedraaide steeltje van een van de lepelkjes had staan bekijken, keek zijn dochter plots scherp aan: „Wat ging er nu weer om in dat hazenhartje van haar? Bobs piekerde er niet over, of 't gevaarlijk was of niet om verboden lepelkjes te maken, maar Ansje . . .”

„In duizend vrezen” mocht er wel boven elke dag van Ansjes leven staan; ze maakte zich erg bezorgd

over alle mogelijke grote en kleine gevaren, véél erger dan andere kinderen. Daar moest ze toch eigenlijk wat overheen komen.

„Dank je wel, Dirk,” zei vader, „ik had al vooruit betaald, weet je wel?”

„Subiet dominee, 't was dik in orde!” Met een vriendelijke grijns en een jolige armzwaai naar de meisjes, trok Dirk af.

„Dit is de mooiste, vader,” wees Bobs, die alle lepeltjes aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen had. „Bij deze is 't kwartje met zo'n nét kloddertje aan 't steeltje vastgemaakt, bij de andere is 't een beetje ongelijk.”

„Nu,” besliste vader, „dan geven we die met 't „nette kloddertje” aan juffrouw Merink, wat zeg jij ervan Ans?” Ans knikte zwiĳgend van ja. „Of vind je eigenlijk, dat we 't maar niet moesten doen, omdat 't niet mag van de Duitsers? Dan moeten we eigenlijk dat grote portret in de huiskamer, van de Koningin en de Prinses ook maar weghalen, want dat zien de Duitsers ook niet graag.”

„Stel je voor,” zei Bobs verontwaardigd, „ik sloeg die moffen net zo lief om hun oren!”

„Jij dóet wat,” zei Ansje minachtend, en ineens kwam er heel beslist achteraan: „Ik zal 't maar dadelijk even aan de juffrouw brengen.” Ze griste 't lepeltje uit Bobs' hand en stooft weg . . . alsof . . . ja alsof ze bang was, dat ze haar plotselinge moed weer verliezen zou, vond vader. „Ans, doe er een papiertje om,” riep hij haar nog na.

Maar Ans was de keukendeur al uitgewipt en gunde zich de tijd niet om weer terug te komen. Ze holde door; hoe harder ze liep, hoe eerder ze van 't vervelende karweitje af was. Toch bleef ze vlak voor 't tuinhekje even staan. Vader had eigenlijk wel gelijk: 't was veel beter als ze er een papiertje om gedaan

had, want tenslotte was en bleef een koninginlepelkje een verboden ding.

Wacht eens, in de zak van haar mantel, die ze haastig van de kapstok had gegrist, zat een knaap van een zakdoek. „Een beddelaken”, zou Dick zeggen. Bedachtzaam rolde Ans het lepelkje er in en stopte het toen weg in de diepe zak, haar rechterhand er stijf bovenop.

Zo, en nu langzaam lopen, anders dacht die Duitser daar op de hoek juist, dat er iets met haar aan de hand was. Heel langzaam en statig, de blonde vlechten braaf naast elkaar op haar smalle ruggetje, stapte Ansje het hek uit in de richting van „de” Duitser. Hè ba, 't was die nare man van laatst, die zo tegen Pietje Scholte te keer was gegaan. Piet had met geel krijt een heel grote, rare pop getekend op de straatstenen, een pop met een hakenkruis op zijn muts en een klein snorretje. Hoe hij 't gedurfd had, begreep Ansje niet, maar hij had er met grote, ronde letters onder geschreven:

„Dit is Adolf Hitl . . .”

Verder was hij niet gekomen, want ineens werd hij in zijn kraag gegrepen en achteruit getrokken. Een barse stem had een hele waterval van Duitse woorden over hem heen laten gaan. Toen kreeg 't verschrikte Pietje een duw in zijn rug en weg waren ze gestoven, niet Pietje alleen, maar alle kinderen, die er aan 't spelen waren, ook Ansje. Ans had één ogenblik door nieuwsgierigheid haar angst vergeten en nog eens omgezien. Toen zag ze, dat die man, ja deze Duitser, die hier nu heen en weer liep, hen na stond te kijken, wijdbeens, midden op de straat . . . En nu moest ze langs hem heen; zou hij haar nog herkennen van laatst? Stel je voor, dat hij ineens „halt” riep, dat hij vroeg,

of ze geen verboden dingen bij zich had. De Duitsers hadden luistertoestellen, waardoor ze de vliegtuigen van heel ver konden horen aankomen, zouden ze ook geen toestellen hebben, waarmee ze van ver konden „zien”, waar radio's, koper en ook lepeltjes verstopt waren?

Ansjes vingers knepen stijf om de zakdoekrol in haar zak, haar wangen werden langzaam aan warm en rood.

Daar was ze vlak bij de man in 't grijze uniform. Even gluurde ze op zij, keek toen weer strak naar 't asfalt voor haar op de weg. Twee blauwe ogen in een gebruint gezicht hadden haar even heel belangstellend aangekeken. Gek, ze vond 'm nu lang zo kwaadaardig niet als laatst. Maar, je kon toch nooit weten. Voor geen geld van de wereld zou ze nog eens omkijken. Stel je voor, dat hij haar terugriep! Waar zou zo'n man nu wel aan staan denken? Al maar aan oorlog, aan kanonnen en aan schieten? Of zag hij iets verdachts aan haar?

Als Ansje geweten had, waar de lange Tony Lantzen — zo heette de Duitser — werkelijk aan stond te denken, zou ze vreemd hebben opgekeken. Toen Ansje kaarsrecht en parmantig hem voorbijstapte, flitste het als een bliksemstraal door hem heen: „Dat is nu net mijn Elsa, dezelfde blauwe ogen en dezelfde blonde vlechten.” Elsa zijn oudste dochttertje, was wel wat steviger geweest bij zijn laatste verlof, dan dit kleine meiske. Maar wie weet, hoe mager ze nu allemaal geworden waren in de „Heimat”, in zijn geboortedorp. Want hoe opgewekt zijn vrouw ook altijd probeerde te schrijven, hij begreep toch best, dat ze ook daar al van alles te kort kwamen . . .

„Hatsjiiii! Hatsjiiii!” Alle mensen, wat een niesbui kreeg Ansje daar! Tweemaal . . . hatsjoe! . . . drie maal, hatsjoe viermaal tot zevenmaal toe. Midden op de

weg stond ze stil, iets voorbij de hoek, de tranen biggelden over haar wangen. De grote zakdoek moest er aan te passen komen; met een zwaai bracht Ansje hem te voorschijn . . .

Rinkeldekinkeldekink! . . . Wat was dat? . . . Wat huppelde daar als een dartel, zilveren lichtstraaltje over de rand van 't trottoir? Rink . . . tink . . . stilte.

Het lepeltje! . . . Drommels, waar was 't gebleven! Ansjes gezicht werd nu donkerrood en gloeiend warm. Hoe kon ze zo dom zijn? . . . Haastig bukte ze zich. Waar was 't toch heen gesprongen? . . .

„Was suchtst du, Mädchen¹⁾?” Een diepe stem vlak boven haar hoofd. O verschrikkelijk, verschrikkelijk! Wat moest ze doen? Als die Duitser het lepeltje vond! Dan kwam vader misschien in de gevangenis. Had ze er maar een papiertje omgedaan.

't Was een heel angstig gezichtje, dat even naar de lange Lantzen werd toegewend. Weer schoot 't door hem heen: Elsa's ogen, Elsa's haar! Meteen bukte hij zich snel, wat blonk daar onder die dorre bladeren? . . . Bons, bons, bons ging Ansjes hart.

Ineens lag op de geopende soldatenhand, glimmend en fijn . . . het koninginlepelkje. „Ach so,” bromde Lantzen begrijpend, „ach so, die Königin . . .” Hij floot zachtjes tussen zijn tanden. Toen keek hij meewarig neer op Ansjes gebogen hoofd, spiedde even om zich heen en stopte haar toen haastig 't voorwerp weer in de hand. „Bitte,” zei hij kort, met een ruk draaide hij zich om en stap, stap, dreunden zijn spijkerschoenen weer terug naar de hoek.

Ansje, stom van verbazing, vergat te bedanken en ging er als een pijl uit de boog vandoor.

De eenzame soldaat op de hoek tuurde 't vlugge figuurtje na tot hij de zwierende vlechten om de volgende bocht zag verdwijnen . . .

¹⁾ „Wat zoek je, meisje?”

Zondagmorgen

't Was Zondagmorgen en nog vroeg, want het winterzonnetje liet nog maar pas haar stralen over de besneeuwde wereld glijden. Toch was Ansje al helemaal aangekleed. Ze had juist haar haar geborsteld en stond nu met de twee Zondagse haarlinten in de hand te wachten, totdat tante het kwam vlechten. „Waarom vlecht jij je haar niet zelf?” kwam slaperig een stem uit Bobs' bed. 't Duurde even voor ze antwoord kreeg, want Ansje maakte al blazend een rond kijkgaatje vrij in de laag ijsbloemen op de ruit. Ze tuurde er door naar buiten, haar ene oog stijf dicht geknepen. „Omdat ik er 's Zondags graag wat netter uit zie dan door de week,” zei ze toen langzaam.

„O ja fijn, 't is Zondag,” zei Bobs tevreden, „ik had er helemaal niet aan gedacht, de dagen lijken tegenwoordig zó op elkaar; dan hoef ik er dus nog lang niet uit.” Behaaglijk dook haar verwarde krullebol weer bijna helemaal onder de dekens.

„Hè nee, toe nou Bobs . . . kom er nu uit,” smeekte Ansje, die haar kijkgaatje wat groter geblazen had, zodat er een flink stuk blauwe lucht zichtbaar geworden was. „'t Is zulk helder weer . . . straks sta je weer op je blote voeten en in je pyjama in de kelder, als ze gaan schieten!”

„Ze zullen vandaag wel eens overslaan,” bromde Bobs vanuit haar warme holletje.

Ze had 't nog niet gezegd, óf . . . „Pást-er-op!!” riep Dick van de zolderkamer vlak boven hen. 't Was zijn gewone waarschuwingsroep en Ansje was dan ook in minder dan geen tijd met haarlinten en al onder

aan de trap. Bobs in haar flanellen pyjama en heus op blote voeten, duikelde meer dan ze liep achter haar aan. Juist stond de hele familie tussen de appelrekken in de kelder, toen een trein schuin achter hun huis door een jager onder vuur werd genomen. „Dat was net op tijd,” merkte Dick tevreden op, „bij zo'n jageraanval zit ik toch altijd maar liever hier, dan zo vlak onder de pannen. Ik hoorde ze aankomen met zo'n gebrom, dat ik dacht: daar móet een schietpartij van komen . . . Bobs, kom ook hier op deze plank staan. Wat zijn wij een paar sufferds om niet gauw een paar schoenen aan te schieten . . .”

„'t Is goed om doodziek te worden,” zei tante Noor en schoof hun een lege aardappelzak toe, „hier, misschien helpt dat wat.” Bobs en Dick gingen zoet naast elkaar op de plank zitten en staken eensgezind hun vier benen in de zak. Bobs gierde al weer van 't lachen en gilde, dat Dick zulke akelig koude voeten had. Ansje begreep niet, hoe ze nu al weer zin in gekheid maken had. Ze hield heel stijf vaders hand vast en luisterde ingespannen totdat het vliegtuiggebrom in de verte was weggestorven. „Een goed begin is 't halve werk,” zei Dick opgewekt, toen ze weer naar boven klommen, „dat kan een plezierig Zondagje worden!” — Vader hield hem even terug en zei zacht: „Met zulke opmerkingen maak je Ansje nodeloos bang, Dick, 't kind ziet toch al tegen iedere zonnige dag op als tegen een berg, en dat is te begrijpen. Plaag haar er niet mee, maar help haar liever, beloof je me dat?”

„Ja vader,” was 't antwoord.

„Mooi, ik reken op je.”

Een half uur later aan 't ontbijt zei tante Nora: „Ik ga vanmorgen niet naar de kerk, want ik heb zo'n hoofdpijn, dat ik er niet veel aan zou hebben.” Nu tante zag er ook niets goed uit, vond Ansje, zo moe en zo bleek, net alsof ze de hele nacht niet geslapen had.

„Als ze maar niet ziek werd . . .” Waar had vader 't over? Moest er dan in ieder geval een van hén naar de kerk? O, vader zei 't gelukkig tegen Dick: „Als ik van de gemeenteleden verwacht, dat ze, ondanks de vliegtuigen, naar Gods huis durven te komen, dan mag ik 't van mijn zoon toch zeker verwachten.” „Ik durf ook best,” zei Bobs fier, alsof 't over een waagstukje in 't zwembad ging.

„Goed, dan ga jij ook,” zei dominee Gildemeester alleen maar. Aan Ansje vroeg niemand iets.

„Gelukkig,” dacht ze.

Maar om tien voor tien — Dick en Bobs waren vijf minuten tevoren samen het hek uitgestapt — dacht Ansje: Waarom bleef zij nu altijd achter? Waarom was zij zo extra bang? Je hoefde toch eigenlijk nooit bang te zijn. God was altijd bij je, zei vader. En als een lichtstraal schoot 't ineens door haar heen: Laatst met dat lepelkje, dat was ook gevaarlijk geweest en toen had God haar geholpen . . .

„Tante, ik ga ook maar naar de kerk,” riep ze om de hoek van de huiskamerdeur. Ze wachtte 't verbaasde antwoord niet af, maar zocht haastig mantel, das en handschoenen bij elkaar en maakte, dat ze op straat kwam.

Een halve minuut voor tien schoof Ansje met een kleur van 't harde lopen de hoge domineesbank in. Dick trok zijn wenkbrauwen hoog op van verwondering en Bobs deed haar mond al open om iets te zeggen, maar bedacht zich, want de gemeente rees op, omdat dominee Gildemeester, vooraf gegaan door een ouderling de kerk binnentrad.

Onder de dienst zat Ansje heel stil in haar hoekje. Ze voelde zich ineens heel veilig en rustig

„De Heer is mijn licht en mijn heil, voor wie zou ik vrezen?” las vader. Even gleed zijn blik van de preekstoel naar de pastoriebank. Daar zat Ansje, zou ze 't

horen? Of zou ze luisteren naar 't zachte vliegtuiggebrom in de verte, dat tot in de kerk doordrong? Nee, Ansjes gezicht was een en al aandacht.

„Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hier op . . .”

't Was heel stil in de oude dorpskerk, niemand kuchte.

„Ik wil vanmorgen met u spreken, gemeente, over: „Geloofsmoed.” Mijn tekst vindt ge niet in de u voorgelezen psalm, maar in psalm 18 en daar van het dertigste vers:

„Want met U loop ik door een bende, en met mijn God spring ik over een muur.”

Terwijl de rustige, duidelijke stem van de dominee sprak over het vertrouwen en de moed van koning David, kreeg Ansje het gevoel, of ze plotseling een heel ander meisje geworden was. Niet meer de bange Ansje van vroeger . . . Ze wist nog wel niet, of ze nu dwars door een bende Duitsers heen zou durven hollen, als het moest en óver een muur springen?!!! . . . Nu ja, dat hoefde ook niet . . . Maar ze zou nu tóch vast niet meer zo bang zijn als vroeger.

Een zonnestraal speelde door een van de gele vakken van 't grote, gebrandschilderde raam vlak naast hun bank. Ansjes blonde, Bobs' donkere hoofd en Dicks aandachtige jongensgezicht stonden plots in gouden gloed. Bobs vond 't prachtig, keek van de een naar de ander en liet van verrukking haar dubbeltje voor 't zendingbusje aan de uitgang over de vloer rollen.

Maar voor Ansje leek 't of er ook een lichtstraaltje gevallen was in haar hart.

Maarten

„Wat gebeurt er tegenwoordig toch veel,” dacht Ansje. Elke dag was er weer iets anders. Vorige week om tien uur 's avonds hadden ze ineens twaalf Duitsers voor één nacht ingekwartierd gekregen. Ze hadden allemaal tot grote schrik van tante Noor op strozakken in de huiskamer moeten slapen . . . Zondag waren er bijna alleen maar vrouwen in de kerk geweest, omdat er zoveel mannen door de Duitsers werden opgehaald . . . Dinsdag hadden ze Dicks fiets op straat afgepakt . . . en dan niet te vergeten de vele schietpartijen vanuit de lucht: de „Tommies” maakten dankbaar gebruik van de prachtige Maartse lentedagen!

En zo was er elke dag wat. Als je 's morgens opstond, kon je nooit weten, wat er die dag weer komen zou.

Vanavond had Ansje ook weer heel veel te overdenken. Bobs en zij waren juist in bed gekropen. Tante Noor had hen ondergestopt en de kaars — zouden ze wel ooit weer electrisch licht krijgen? — uitgeblazen. Tante had één papieren verduisteringsgordijntje opgetrokken, een raam opengezet en voorzichtig was ze toen langs de donkere trap weer naar beneden gegaan.

Bobs had zeker een reuzeslaap, want tante Noor was nog geen vijf minuten weg, of Ansje kreeg al geen antwoord meer op haar vragen. Bobs' rustige ademhaling bewees, dat ze zonder hindernissen in 't land der dromen was aangeland.

„Hoe bestaat 't?” dacht Ansje. Zij kon vast nog

láng niet slapen. De gedachten snorden door haar hoofd als ijverige bijen.

Maarten was gekomen, Maarten, haar grote broer, op wie ze zo geweldig trots was, omdat hij zo knap, zo flink en zo vrolijk was. Maarten, die maar niet gewoon voor dokter studeerde om later hier ergens rustig in een Hollands dorp te wonen, nee, hij werd „zendingarts.” Later, als hij helemaal klaar was, wilde hij ver weg naar warme landen, misschien wel naar Afrika, om daar de mensen beter te maken en ook om ze van de Here Jezus te vertellen. — Maar nu kon hij haast niet verder studeren: de Duitsers zaten steeds maar achter alle studenten aan; ze wilden ze allemaal naar Duitsland brengen.

Daarom was Maarten al die tijd „ondergedoken” (zo noemden de mensen het) geweest, ergens op een boerderij in Drente; waar precies? — dat wist ze nog steeds niet.

En nu was hij ineens thuis gekomen . . .

Ze waren juist aan 't „kaarsen sparen”, vader mocht niet gestoord worden. Hij was in zijn studeerkamer aan 't werk bij 't licht van de carbidlamp, die telkens zo griezelig „plof!” deed en dan ineens hoog opvlamde.

„We kunnen nog wel een uurtje zingen voor Ans en Bobs naar bed moeten, dan sparen we licht,” had tante Noor gezegd.

Tante Noor was ontzaglijk knap, vonden de meisjes, want ze kon in 't donker alle bekende versje uit haar hoofd op de piano spelen.

Ansje en Bobs zaten samen in vaders brede leunstoel. Dick zat op een laag bankje en pookte in de kachel of keek eens vol belangstelling in de pan, die er op stond, wat er nu weer stond te pruttelen.

De ene keer zongen ze psalmen, gezangen of ernstige liederen, de andere keer lenteliedjes of liedjes van de „kleuterschool”, zoals Dick zei, als Bobs met liedjes

We kunnen wel een uurtje zingen ...

uit haar klas voor de dag kwam. Vandaag hadden ze vaderlandse liederen gezongen: „Wij willen Holland houden!”, „Hollands vlag” en zo meer. Tante had al eens gezegd, dat 't wel iets zachter mocht — je kon immers nooit weten, of er geen Duitser in de buurt was — maar Dick en Bobs vergaten 't telkens weer. Ze zongen uit volle borst. Vooral bij de laatste regel van

't „Kroningslied”, waren ze niet meer te houden. „Koningin, koningin der Nederlanden!” Bobs jubelde het uit, van ijver om 't heel mooi te doen sloeg haar stem over.

„'t Is maar goed,” zei tante Noor, terwijl ze op de pianokruk ronddraaide, „dat ons huis een eind achteruit gebouwd is en niet vlak aan de dorpsstraat, anders was de wacht, die altijd op 't hoekje staat al lang eens komen kijken, wat hier wel voor een Oranjegezinde familie woont. We stoppen jongens, 't is bedtijd.”

„'t Is maar goed ook,” dacht Dick, want hij wist, hoe tante Noor er naar verlangde zich nog een uurtje in haar Franse boeken te verdiepen. Als de kleintjes naar bed waren, mochten tante en hij nog een poosje genieten van de carbidlamp in vaders studeerkamer.

„Hè tante . . . nu 't Wilhelmus nog,” smeekte Bobs, „dat is een mooi einde.” Maar Ansje maakte zich ineens los uit 't nauwe plaatsje naast Bobs en stond recht overeind op 't haardkleedje, haar gezicht luisterend geheven, als een waakhond, die onraad hoort.

„Kind, wat heb je?” had tante Noor gezegd en Dick had lachend gefluisterd: „Ksst! Bello, pak ze!” Maar Ansje zei: „Horen jullie dan niets? Er loopt iemand om het huis!”

Even zaten ze stil te luisteren. Ja, 't was waar, er knerpten voetstappen over 't grind . . . Even hield 't op, toen rammelde iemand aan de achterdeur. Ansjes hart hamerde en in haar hoofd klonk nog na: „Koningin, koningin der Nederlanden!” Als ze maar niet te hard gezongen hadden. Meteen ging het zachte geknerp over 't grind weer door. 't Was maar heel zacht; de persoon, die daar liep, deed blijkbaar heel voorzichtig.

Nu was 't geluid vlak bij de serredeuren. Bobs, die anders altijd zo'n praats had, zat nu met spanning de duisternis in te staren. De knop van de glazen deuren

werd rammelend op en neer bewogen, een stem fluis-
terde: „Toe Dick, doe de deur eens open!”

Dick was opgevlogen en had geroepen: „'t Is Maarten! Alle mensen, 't is Maarten!” De deuren zwaaiden open en daar stond in de ruime deuropening met de sterrenhemel achter zich de lange, donkere gestalte van Maarten. Een golf van blijdschap en opluchting ging door Ansje heen. Maarten, wat hadden ze die in lang niet gezien!

Dat was 't onverwachte, dat vandaag gebeurd was. Geen wonder, dat ze nu maar niet zo een, twee, drie in slaap kon vallen, en dat alles, wat er die avond gezegd en gedaan was, nog eens als een film aan haar voorbij trok.

Ze hadden Maarten dadelijk in de grote stoel bij de kachel gezet en toen gauw de carbidlamp en vader, of liever vader en de carbidlamp gehaald. Toen ze allemaal om de kachel zaten en de lamp vlak naast Maarten op een tafeltje stond, waren ze geschrokken van zijn magere, bleke gezicht met de blauwe kringen onder de ogen. Maarten had geprobeerd geruststellend te glimlachen en gezegd: „Ik zal hier wel weer wat opknappen. Ik heb van Drente af naar hier gelopen, moet u denken en de laatste vier en twintig uur niet gegeten . . .”

Tante Noor was meteen weggevlogen om wat eten te gaan halen. Maarten vertelde. Ansje en Bobs luisterden met open oren.

„Die boer, bij wie ik werkte, was een reuzekerel: hij hielp werkelijk iedereen, die zijn hulp nodig had. Behalve ik, waren er vijf andere onderduikers in zijn huis. Eén van hen was helaas een verrader. Hij heeft de zaak aan de Duitsers verklapt. Ik heb op 't nippertje kunnen ontsnappen . . .

O, wat gemeen, wat gemeen toch om een ander te verraden. Ansje kreeg 't er warm van onder de dekens.

Waarom deed zo iemand dat? Wat had hij er aan? Hoe zou 't nu met die boer zijn en met die vier andere jongens? De vragen dwarrelden door haar hoofd. — Pff, wat was 't toch warm in bed. Ans ging even rechtop zitten, sloeg haar armen om de knieën.

't Enige prettige was, dat Maarten gezegd had: „Ik blijf graag eerst een poosje hier, als u 't goed vindt vader, mijn adres weten ze gelukkig niet, zelfs mijn achternaam niet, alleen, dat ik in Leiden studeer en niet te vergeten, hoe ik er uit zie. Ik zal mijn neus overdag niet buiten de deur steken en in dit oude huis vind ik vast wel een paar prachtige schuilplaatsen. En jullie zwijgen natuurlijk ook als 't graf, Dick en Ans? Aan Bobs hoef ik 't niet eens te vragen, die is altijd al zo zwijgzaam!” En met iets van zijn oude vrolijkheid had hij zijn jongste zusje plagend in haar rode wang geknepen.

Maar toen de meisjes een kwartiertje later „welterusten” zeiden, had vader hun nog eens heel erg op 't hart gedrukt, dat ze er toch vooral aan moesten denken, dat geen enkel buurmeisje, of vriendinnetje, ook de juffrouw en de meester niet, hoefde te weten, dat Maarten nu thuis was. „Bedenk, hoeveel er van afhangt” had hij nog eens heel nadrukkelijk gezegd.

Ansje moest er weer aan denken, terwijl ze haar knieën nog wat hoger optrok en door 't geopende raam naar buiten keek, waar de sterren stil stonden te schijnen. Wat was er toch veel gevaar, veel onrust, wat waren er veel moeilijke dingen op de wereld. Elke dag een nieuwe narigheid, elke dag wat anders, alleen de sterren bleven vriendelijk pinkelen, oorlog of geen oorlog. 't Was of ze wilden zeggen:

*Zie, hoe alles hier verandert
En verlang alleen naar God.*

Ze had haar avondgebed al opgezegd met tante Noor, maar nu sloot Ansje nog eens haar ogen en vouwde haar handen: „Here,” bad ze, „laat de oorlog nu toch gauw uit zijn en wilt U maken, dat ze Maarten hier nooit vinden? Om Jezus' wil. Amen.”

Toen kroop ze weer onder de dekens en al heel gauw sliep ze in. Ze droomde, dat Maarten achterna gezeten werd door een Duitser, maar 't was een hele rare Duitser: hij zong al maar: „Koningin, koningin der Nederlanden!!” Toen kwam Bobs ineens achter een ster vandaan gekropen. Ze had de carbidlamp in de hand en die deed al maar heel hard: „plof! plof! plof!” En Bobs schoot met de lamp de pet van de Duitser af en toen was 't geen Duitser, maar prins Bernhard en ineens waren er heel veel vlaggen en iedereen zong 't Wilhelmus.

Met een schok werd Ans wakker, 't was al licht buiten. Wat jammer, o wat jammer, dat 't maar een droom geweest was.

Ansjes vlechten

„Zo, Vlechten-Ansje, zijn wij alleen thuis, dat is gezellig. Ik kom bij je zitten.” Maarten, die er al weer wat beter uitzag dan een paar weken geleden, sleepte een prettige stoel naar een hoek van de kinderkamer en maakte 't zich gemakkelijk. „Waar zijn ze eigenlijk allemaal heen?”

„Vader is naar een oude man, die heel ziek is, tante naar mevrouw van Leeuwen, Bobs naar een verjaardag en Dick naar de tandarts,” somde Ansje op. Ze zat aan de grote tafel, die bezaaid was met knipsels en vol lag met tijdschriften.

„Wat doe je toch, zus?” vroeg Maarten.

„O, ik heb een schrift, waar ik plaatjes in plak over Indië, ik knip ze uit deze tijdschriften.”

„Plaatjes over Indië!” Die moest de toekomstige zendingsarts toch eens zien. „Hoe kom je daar nu bij?”

Ansje keek ineens heel verlegen. „Zul je 't tegen niemand zeggen? Nee? Nou zie je, als ik groot ben, wil ik graag zendingszuster worden, misschien wel in jouw ziekenhuis . . . vind je . . . vind je 't raar?” vroeg ze zachtjes, toen Maarten niet dadelijk wat zei.

„Raar! wel nee Ans, helemaal niet, maar . . .”

„Maar,” vulde Ansje aan, „je denkt, dat durft ze toch nooit, is 't niet? Mensen van de zending zijn altijd heel dapper en flink, hè Maarten. Ze zijn nooit bang.”

„Ze zijn misschien wel eens bang, of misschien váák bang . . .” Maarten tuurde een vlugge vogel na, die vlak langs het raam scheerde, „maar God geeft hun steeds weer opnieuw kracht om voort te gaan. Ik vind

't fijn, dat je me dat verteld hebt, Ans. Als je 't over tien jaar nog wilt en vader zou 't niet goed vinden, dan schrijf ik een lange brief, waarin staat, dat mijn ziekenhuis dringend een verpleegster nodig heeft, een verpleegster met twee lange, dikke vlechten . . . O nee, dat gaat niet op, want die heb je dan natuurlijk niet meer . . ."

Ansje lachte hartelijk bij de gedachte aan een verpleegster met lange vlechten onder haar witte muts, maar Maarten zei ineens ernstig: „Toch zou ik 't helemaal niet leuk vinden, als je ze afknipte. Ik houd anders niet erg van meisjes met twee zulke stijve „staartjes”, maar bij jou pást 't en 't staat je nog verdraaid aardig ook. Zul je je haar nooit laten knippen, Ans?” — Ansje kreeg er een kleur van — die malle Maarten —, maar als antwoord op zijn vraag schudde ze toch heel beslist van nee. Nee, als vader 't niet prettig vond én moeder niet én Maarten niet . . . waarom zou ze 't dan doen?

Ze wist niet, dat ze zó gauw haar belofte zou breken.

Maarten las en Ansje knipte. Ze had een heerlijk scherp schaartje in de vorm van een ooievaarsbek. De snavel ging begerig op en neer en schoot door 't papier heen. Ansjes tong gleed mee in de maat heen en weer, van de ene mondhoek naar de andere. Dat laatste helpt geweldig, weet je, dan gaat 't knippen veel beter.

Opeens bleef de snavel wijd openstaan . . . Ansje hield op met knippen. Verbeeldde ze zich tegenwoordig altijd, dat ze iets hoorde of liep er heus iemand op 't platje bij de serre? . . . Maar Maarten had 't ook gehoord. Geluidloos wipte hij naar de diepe muurkast, waar Ans en Bobs hun speelgoed in bewaarden. Hij legde waarschuwend zijn vinger op de mond en fluisterde toen met de deurknop in de hand: „Kijk eens heel voorzichtig uit 't raam Ans, wie daar is!”

't Raam stond gelukkig open, want 't was niet koud

buiten. Met een bonzend hart boog Ansje — dat bange Ansje! — zich over de vensterbank en zag . . . twee mannen in groene uniform juist om de hoek verdwijnen. „Twee Duitsers, Maarten,” fluisterde ze met een trillend stemmetje.

„O, dan zijn er misschien nog wel meer ook,” zei Maarten zo kalm mogelijk, „ik heb in de speelgoedkast een dubbele wand gemaakt en daar kan ik nu mooi achter kruipen. Jij blijft hier maar kalmpjes zitten en als ze komen, doe je, alsof je alleen thuis bent.”

Wég dook Maarten in de kast. Het houten schot, dat hij getimmerd had schraapte even hard over de vloer. Ansje schrok er heel erg van, maar ze trok haastig Dicks oude bouwdoos en een stapel prentenboeken van Bobs weer recht en sloot de kast.

't Leek juist op tijd, want beneden hoorde ze spijkerschoenen krassen over de gangtegels en 't bekende piepje van de huiskamerdeur. Meteen stormden zware soldatenlaarzen de trap op naar boven. Ansje keek doodsbleek naar de deur. Kwamen ze hier in? — O, nee, gelukkig, de stappen gingen voorbij . . . Maar nu zat Maarten wel als een rat in de val. Op zolder waren ze alles aan 't doorzoeken én op de benedenverdieping. Als ze boven en beneden klaar waren, kwamen ze allemaal hier . . .

Wat was dat? Klopte Maarten op de binnenkant van de kast? Heel zacht trok Ansje de deur weer open. In 't schemerlicht van de diepe kast zag ze Maartens gezicht erg wit en verschrikt om de hoek van zijn zelfgemaakte schot. „O Ans,” fluisterde hij, „'t is ellendig, ik bond 't schot altijd vast aan de binnenkant met een paar stevige touwtjes en nu zijn ze weg — er af gevallen of zo in het donker . . . en nu kan ik ze nergens meer vinden . . . heb jij niet iets . . . anders loop ik er zó in: het schot hangt helemaal schuin achterover . . . en vasthouden gaat ook niet . . . stel je voor, dat ik beweeg!”

Boven en beneden werd er met hamers op de muren geklopt. Zo nu en dan viel er kletterend een la op de grond. 't Was aan één kant maar goed, want anders was Maartens fluisterstem misschien tot de zoekende Duitsers doorgedrongen.

„Zal ik eens in onze slaapkamer gaan kijken?” vroeg Ansje benepen.

„Nee, liever niet,” fluisterde Maarten terug, „je hebt natuurlijk kans, dat ze deze kamer vergeten, omdat hij in zo'n donker hoekje van de gang uitkomt.”

„Maar je moet toch wat hebben.” De tranen sprongen Ansje in de ogen. Was er hier dan niets, niets?

Vlak boven hun hoofd werd knarsend een bed verschoven. „O Maarten,” bedacht Ansje ineens, „de veters van je schoen!” —

„Ik heb sloffen aan, was 't sombere antwoord.

Radeloos keek Ansje rond. O, meteen kwamen ze en als ze Maarten vonden!! — Had ze toch in de week ook maar haarlinten in haar vlechten in plaats van die nare knipjes . . . Maar, wacht 's . . . ja, dat kon ze doen . . . mocht 't wel, kón 't wel, zou vader . . . ach natuurlijk . . . 't ging toch om Maarten.

„Háp!” zei 't ooievaarsschaartje vlak naast Ansjes linkeroor, „hap” nog eens naast haar rechter . . . *Vlechten-Ansje had geen vlechten meer*

Voor er een paar seconden verlopen waren, was de kastdeur weer stevig gesloten. *Er achter* zat Maarten. Met een bezwaard hart wond hij zijn zusjes keurig gevlochten vlechten om de haakjes, waar de verdwenen touwtjes aan behoorden te zitten. — *Er voor*, aan de tafel vol knipsels, zat Ansje. Ze kamde met alle tien haar vingers door haar rare korte haren. Zou ze er gek uitzien? Wat voelde dat vreemd kaal! . . . O, wat zou vader wel zeggen? . . . Hij zou 't vast héél . . . héél verdrietig vinden . . . En toch . . . en tóch, 't was goed zo . . .

„Háp”, zei 't schaartje . . .

„Want met U loop ik door een bende, en met mijn God spring ik over een muur,” herinnerde zij zich uit vaders preek.

Dat had koning David gezegd. Had God haar geholpen, hielp God haar nóg? Je kon toch niet zeggen: „Met God knipte ik mijn vlechten af? óf toch wel . . .?”

Boem, boem, boem! De zoekers op zolder hadden niets gevonden, hun voetstappen dreunden de trap af. O, ze kwamen meteen naar deze kant van de boven-gang . . . daar bewoog de deurknop . . . de deur vloog open en . . . op de drempel stond een forse, donkere Duitser . . . met een klein snorretje: 't leek Hitler zelf wel, dacht Ansjé verschrikt en verbaasd. — De Duitser zelf was ook verbaasd. Hij zag een klein, mager meisje

met grappig, kort, blond haar, dat heel glad en recht langs haar spierwitte gezichtje naar beneden viel. Haar handen lagen stijf gevouwen op de rand van de tafel en twee grote, blauwe ogen keken hem bang aan.

Hij vroeg haar iets in 't Duits, heel vlug en niet bepaald vriendelijk. Ansje begreep er niets van. Maar toen zei hij 't nog eens heel hard en langzaam. Waarom ze hier was blijven zitten? — „Ik was bang!” zei Ansje zacht. De Duitser haalde zijn schouders op en bromde: „Dat kan ik wel zien.”

Hij scharrelde de hele kinderkamer rond, bekeek Ansjes plakschrift van de eerste tot de laatste bladzij en wilde toen met een paar Duitse woorden, die Ansje weer niet begreep, de kamer uitgaan. Bij de deur keek hij helaas nog eens om, zei iets, dat zeker „wacht eens, die kast nog!” moest betekenen en kwam weer terug om in hun speelgoedbergplaats te kijken. Het schot zat keurig, zag Ansje met een schichtige blik opzij, geen kiertje te zien.

De bouwdoos van Dick werd helemaal op zij gesjord, de prentenboeken werden door elkaar gesmeten, een beer en een paar poppen vielen op de grond. Bobs' lievelingspop viel voorover op haar gezicht en kreeg een grote barst dwars over haar neus.

Toen was 't zeker genoeg. De Duitser stapte weg met krakende laarzen en Ansje was weer alleen. Tien minuten later was er een geschreeuw over en weer van boven naar beneden. Luide Duitse stemmen schalden door 't huis. Ansje begreep alleen één ding: „Niets gevonden!” — Een ogenblik daarna knalde de voordeur dicht. Voetstappen, die wegstierven over het grind . . . het tuinhekje, dat klapte . . . toen stilte.

Ansje, die zich zo flink gehouden had, maar die nog trilde van top tot teen van al de doorgestane angst, zakte naast Bobs' beschadigde poppekind op de grond en huilde, húlde . . . alsof Maarten werkelijk weg was

inplaats van rustig achter zijn houten schot . . .

Haar broer kon 't niet langer uithouden. Vlug maakte hij de vlechten — ach, die arme vlechten! — los en kroop te voorschijn uit zijn schuilhoek. Hij dacht er niet aan, dat het veiliger was eerst nog wat verborgen te blijven. Hij had alleen maar verschrikkelijk veel medelijden met het zusje, dat daar op de grond zat te snikken. Het zusje met het rare korte piekhaar, het zusje, dat nodig getroost moest worden.

Hij zette haar op zijn knie, alsof ze nog een heel klein meisje was en veegde haar tranen af met zijn grote, blauwgeruite zakdoek.

„Ik vind, dat je allemenselijk flink bent geweest, Ans,” prees Maarten, „als iemand nog eens durft te zeggen, dat jij bang bent, krijgt hij met mij te doen! En die vlechten . . . nou, dat was reuze van je! En ze groeien heus wel weer aan. Dat gaat zo vlug! . . . En ze worden veel dikker ook, als je ze eens afknipt . . . Heus waar. Je had 't al eens eerder moeten doen!”

Nu lachte Ansje door haar tranen heen: „Och malderd, en vanmiddag zei je nog, dat ik ze nóóit . . . nóóit moest afknippen.”

Een uurtje later, tegen 't avondeten, kwamen de anderen thuis. Ze kregen 't hele verhaal natuurlijk in kleuren en geuren te horen. Bobs luisterde in stomme verbazing. Ze wist niet, wat ze 't ergste vond: de gebroken pop, 't gevaarlijke uurtje voor Maarten, de onbeschrijflijke rommel in huis of Ansjes afgeknipte vlechten.

„Vader,” zei Ansje zacht, „nu ben ik moeders Vlechten-Ansje niet meer, is 't wel?” „Toch wel, Ans,” antwoordde vader, „'t is nu een „erenaam” geworden. Als de mensen nu zeggen: Daar gaat Vlechten-Ansje, dan betekent 't niet: dat is Ansje, die zulke mooie vlechten heeft, maar dat is Ansje, die *geen* mooie vlechten meer heeft, omdat ze haar broer ermee heeft gered.”

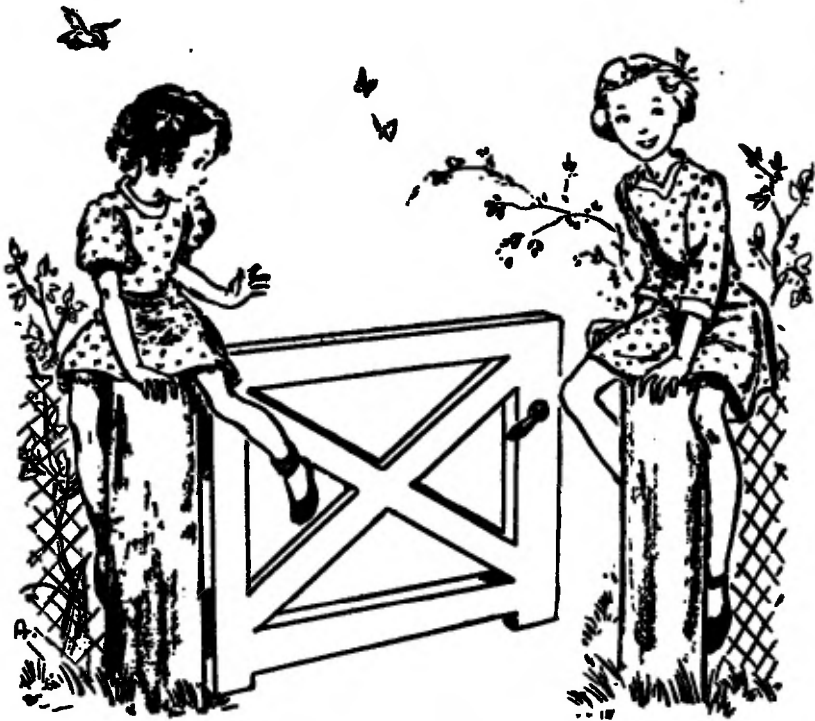
Eindelijk vrede

Stralend lenteweer, de eerste Zondag in Mei én . . . vrede, eindelijk vrede!

Hoe was 't mogelijk, dat alles in een paar weken zó veranderen kon! Ansje wist niet, wat ze doen moest om haar blijdschap te tonen. Ze kon haar plezier niet op, ze borrelde over van dankbaarheid. Bobs en zij zaten allebei op een brede houten post aan weerskanten van het hek, dat ze met hun voeten jolig open en dicht klaptten. Ze hadden allebei een lichte zomerjurk aan en een oranjelintje door hun haar, Ansje door haar gladde, blonde en Bobs door haar bruine, krullende haren. Ze zaten te wachten tot de anderen naar buiten kwamen om mee naar de kerk te gaan. De anderen, dat waren vandaag: vader, tante Noor, Maarten, Mia en Dick. Ze waren allemaal thuis, dat was al een feest op zichzelf.

Al een half uur zat Ansje daar op de paal van het hek te genieten. Ze genoot van alles: van de blauwe lucht, waar langs nu geen grote troepen vliegtuigen meer aan kwamen snorren, tenminste geen vliegtuigen, die schoten of bommen lieten vallen. Ze genoot van de Canadese soldaten, die voorbij stapten, niet met petten op zoals de Duitsers, maar met grappige baretten. Bobs riep eigenwijs „How do you do?” tegen ze, dat betekende „hoe gaat 't er mee?” En dan lachten ze, riepen iets in 't Engels, dat nog veel onbegrijpelijker was dan Duits, of ze gooiden wat lekkers naar ze toe. — En dan genoot ze van de dorpelingen, die naar de kerk liepen met blijde gezichten en allemaal, állemaal met Oranje op.

Maar vooral moest ze zich telkens omdraaien om te

Ze kon haar plezier niet op...

kijken naar hun pas geschilderde vlaggestok, die midden op 't grasveld stond. Want daaraan wapperde fris en fier de vlag, de Nederlandse vlag. Het rood, wit en blauw stak helder af tegen de voorjaarshemel. Er om en er over heen dartelde en sprong de oranje wimpel. Een merel zong op de knop van de vlaggestok zijn hoogste lied. Wat zou hij wel zingen. Zeker in de vogeltaal:

„Hoera, hoera, we zijn vrij . . . Nederland is vrij . . . de Duitsers zijn weg . . . 't is vrede, piedewiedewiet — 't is uit met ons verdriet!”

„Klap, klap,” klapperde de vlag in de wind, „klap, klap”, klapte het hek open en dicht.

„Of ze nooit komen,” zuchtte Bobs, die er nu toch genoeg van begon te krijgen. Meteen ging de deur open en de „optocht” zoals Ansje zei, kwam naar buiten. Wat heerlijk was 't om weer eens met hun allen naar de kerk te gaan. Ook de mensen in de kerk vonden het aardig de pastoriebank helemaal gevuld te zien. De dominee mocht toch wel blij zijn, dat hij zijn kinderen nog bij elkaar had na deze laatste bange maanden, dachten velen. Ansje kreeg telkens een vriendelijk knikje, dan van deze, dan van die. Het „vlechtenverhaal” was natuurlijk als een lopend vuurtje door 't dorp gegaan.

Twee waren er, die dat niet zo erg prettig vonden. De ene was Maarten. Hij verweet zich zelf, dat hij zo in de war was geweest: hij had 't schot toch met zijn das of een zakdoek vast kunnen binden? Maar dit zou hij voor geen geld ter wereld tegen Ansje willen zeggen. De andere was Ansje zelf. Ze vond 't naar, dat de mensen net deden, of ze een of andere heldin was. Zelf wist ze, dat ze nog altijd een heel klein bang meisje was, en dat God haar die keer geholpen had. Maar ja, dat zeg je maar niet zo gemakkelijk tegen iedereen.

't Was altijd zo mooi in de kerk als de zon naar binnen scheen, of straalden al die opgewekte mensengezichten zelf licht uit? Ansje had de kerk nog nooit zo licht en blij gezien. Alle banken en alle stoelen waren bezet. De koster liep bedrijvig heen en weer en moest steeds meer klapstoeltjes in de zijpaden zetten. En nog maar steeds kwamen er mensen. Ze stroomden de kerk binnen om de Heer hun dankbaarheid te tonen. — O ja, er waren velen, die heel ernstig keken, omdat ze bedroefd waren, dat hun man, hun zoon of dochter deze dag niet meer meemaken kon, omdat ze in de oorlog waren gestorven. Toch leefde er dankbaarheid in ieders hart: dit was de dag, waar ze zo lang naar verlangd hadden!

Ansje dacht aan haar lieve moeder. Wat zou 't heerlijk geweest zijn, als die hier nu ook in de bank zat, tussen Bobs en haar, Vlechten-Ansje, in. Als van zelf voelde Ansje naar haar haar. Nee . . . 't was geen droom geweest. Ze waren heus weg, haar dikke vlechten.

Maar 't gaf niet, had vader gezegd, ze was toch moeders Vlechten-Ansje nog. 't Was nu zelfs een ere-naam geworden.

Wat zei vader vanaf de preekstoel? Foei, wat had ze slecht geluisterd! O wacht, ze moesten zingen. Haastig bladerde ze in haar kerkboekje, zocht het opgegeven nummer. Ha, daar had ze 't. O, dat kende ze goed, dat wilde ze vandaag nu juist graag zingen. Maar dat moest je stáánde zingen.

Terwijl iedereen nog zat, stond Ansje ineens al kaarsrecht op in de hoge bank. Dominee Gildemeester glimlachte even, was dat zijn verlegen dochtertje?

Gelukkig rees de hele gemeente nu op en toen zongen ze juichend en krachtig:

*„Dankt, dankt nu allen God
Met blijde feestgezangen . . .”*

De tranen stroomden sommige mensen over d'r wangen, tranen van dankbaarheid, waar niemand zich voor schaamde.

Ans en Bobs stonden hand in hand naast elkaar. Ze hoefden niet in 't boekje te kijken, ze zongen uit hun hoofd. Hoog en zuiver klonken hun stemmen op tussen die van de grote mensen:

*„. . . En heeft ons dag aan dag
Met goedheid overlaân.”*
